

**OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG'LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
ANDIJON DAVLAT TIBBIYOT INSTITUTI
PEDIATRIYA FAKULTETI UCHUN ICHKI KASALLIKLAR
PROPEDEVTIKASI KAFEDRASI**

**“ICHKI KASALLIKLAR PROPEDEVTIKASI”
MODULI O`QUV IShChI DASTURI**

Bilim sohasi: **900 000** – Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta‘minot
Ta‘lim sohasi: **910 000** – Sog‘liqni saqlash
Ta‘lim yo‘nalishi: **60910300** – Pediatriya ishi

Andijon – 2025

Fan/modul kodi IKP 14-506	O'quv yili 2025-2026	Semestr 5-6	Kreditlar 6,0	
Fan/modulturi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek/rus/ingliz		Xaftadagi dars soatlari 3	
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Ichki kasalliklar propedevtikasi	90	90	180
2	<p>I. Fanning mazmuni.</p> <p>Fanning o'qitishdan maqsad - ichki kasalliklar propedevtikasi bo'yicha nazariy, uslubiy, tashkiliy va amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirish orqali, hamda ko'p uchraydigan ichki kasalliklarning diagnozini aniqlash uchun kerak bo'lgan klinik, funksional, laborator, instrumental tekshirish usullarini o'zlashtirish orqali umumiy amaliyot shifokor-pediatrni mustaqil ishga tayyorlashdir.</p> <p>Fanning vazifalari:</p> <ol style="list-style-type: none"> Talabalarda kasalliklar to'g'risida, tashxis, diagnostik prinsiplar, simptomlar va sindromlar yuzaga kelishining mexanizmlarining hozirgi zamon tasavvurlarini shakllantirish; Talabalarda shifokorlar deontologiyasi asoslari ko'nikmalarini xosil qilish; Bemorni so'rab-surishtirish, ko'zdan kechirish, palpatsiya, perkussiya, auskultatsiya qilish ko'nikmalarini hosil qilish; Talabalar tomonidan hozirgi zamon ichki kasalliklar klinikasida qo'llanadigan asosiy funksional, laborator va instrumental tekshirish usullari prinsiplarini bilish va ularni qo'llashni o'zlashtirish, ushbu usullarning fiziologik va patologik parametrlarini o'zlashtirish; Klinik fikrlashga o'rgangan zukko umumiy amaliyot shifokorini tayyorlash. <p>Modul bo'yicha talabalarning bilim ko'nikma va malakalariga quyidagi talablar qo'yiladi.</p> <p>Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II.Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>5 semestr</p> <p>1 Ichki kasalliklar propedevtikasiga kirish, fanning maqsad va</p>			

vazifalari. Vrachlik deontologiya asoslari. Maslahat berish ko‘nikmalari. Bemorlarni klinik tekshirish usullari va ichki kasalliklarni umumiy belgilari. Kasallik tarixi sxemasi.

2 **Nafas a‘zolari tizimi. Tekshirish usullari.**

So‘rab-surishtirish. Fizikal tekshirish usullari: palpatsiya, perkussiya, auskultasiya. O‘pkani laborator, instrumental va funksional tekshirish usullari.

Nafas a‘zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari.

Bronxlar o‘tkazuvchanligining buzilish sindromi. O‘tkir va surunkali bronxitlar. Surunkali obstruktiv o‘pka kasalligi. O‘pkani obstruktiv kasalliklarini tekshirish. Diagnostika. Etiologiyasi va patogenezi haqida umumiy tushuncha.

3 **Nafas a‘zolari tizimi. Nafas a‘zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari.** O‘pka to‘qimasida havo ortib ketish sindromi (bronxial astma, O‘pka emfizemasi). Asosiy davolash prinsiplari. O‘pka to‘qimasini qattiqlashish (zichlashish) sindromi (krupoz va o‘choqli pnevmoniya misolida).

4 **Yurak-qon tomir a‘zolari tizimi. Tekshirish usullari.**

So‘rab-surishtirish. Ko‘zdan kechirish. Fizik tekshirish usullari: palpatsiya, perkussiya ob‘ektiv tekshirish usullari. Yurak auskultatsiyasi. Yurak auskultatsiyasi, normal va patologik yurak tonlari, yurak shovqinlari. Elektrokardiografiya (**EKG**). **Normal EKG.** Yurak gipertrofiyasida EKG o‘zgarishlar, miokard infarktidagi EKG o‘zgarishlar. Aritmiyalardagi EKG o‘zgarishlar.

5 **Yurak-qon tomir a‘zolari tizimi. Yurak-qon tomir a‘zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari.**

Koronar tomir yetishmovchiligi sindromi: Yurakning ishemik kasalligi (YuIK) haqida tushuncha. Stenokardiya tasnifi, simptomatologiyasi. Miokard infarkti simptomatologiyasi. Qon aylanish yetishmovchiligi sindromi. Yurak astmasi, o‘pka shishi. Diagnostika. Davolash asosiy prinsiplari. Yurak qon - tomir kasalliklarida qo‘shimcha tonlar. Yurak shovqinlari, hosil bo‘lish mexanizmi, xarakteristikasi (patologiyada).

6 **Yurak-qon tomir a‘zolari tizimi. Yurak-qon tomir a‘zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari.**

Gipertonik sindrom. Gipertoniya kasalligi simptomatologiyasi. Simptomatik gipertenziya xaqida tushuncha. Diagnostika. Davolashni asosiy prinsiplari.

7 **Yurak-qon tomir a‘zolari tizimi. Yurak-qon tomir a‘zolari tizimi**

patologiyasining asosiy klinik sindromlari. **O'tkir revmatik isitma, orttirilgan yurak nuqsonlari:** mitral klapan torayishi va mitral klapan yetishmovchiligi, aortal klapan stenoz va yetishmovchiligi semiotikasi. Jami

Amaliy mashg'ulot bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

№

Amaliy mashg'ulotlar mavzulari

1 Ma'ruza №1 Ichki kasalliklar propedevtikasiga kirish, fanning maqsad va vazifalari. Vrachlik deontologiya asoslari. Maslahat berish ko'nikmalari. Bemorlarni klinik tekshirish usullari va ichki kasalliklarni umumiy belgilari. Kasallik tarixi sxemasi.

Amaliy mashg'ulot №1 Talabalarni IKP fani vazifasi bilan tanishtirish. Fanning maqsad va vazifalari. Tashxis turlari va usullari. Bemorni asosiy klinik tekshirish usullari: sub'ektiv va ob'ektiv. Kasallik tarixi sxemasi. Talabalarning bemor bilan mustaqil ishlashi. Termometriya. Antropometriya. *Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi*

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

2 Ma'ruza №2 Nafas a'zolari tizimi. Tekshirish usullari.

So'rab-surishtirish. Fizikal tekshirish usullari: palpatsiya, perkussiya, auskultasiya. O'pkani laborator, instrumental va funksional tekshirish usullari. **Nafas a'zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari.** Bronxlar o'tkazuvchanligining buzilish sindromi. O'tkir va surunkali bronxitlar. Surunkali obstruktiv o'pka kasalligi. O'pkani obstruktiv kasalliklarini tekshirish. Diagnostika. Etiologiyasi va patogenezini haqida umumiy tushuncha.

Amaliy mashg'ulot №2 Nafas tizimi a'zolarini klinik tekshirish usullari: so'rab-surishtirish, umumiy ko'ruv, ko'krak qafasini ko'zdan kechirish. Ko'krak qafasi palpatsiyasi. Maqsadi va vazifalari. Qoidalari va bajarilishi. Diagnostik ahamiyati.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

3 Amaliy mashg'ulot №3 Nafas tizimi a'zolarini fizikal tekshirish usullari: o'pka perkussiyasi. Qoidalari va bajarilishi. Solishtirma perkussiya. Topografik perkussiya. Perkutor tovush va o'pka chegaralarining norma va patologiyadagi xususiyatlari. O'pka

auskultatsiyasi. Texnika va qoidalari. Asosiy (bronxial va vezikulyar) va qo‘shimcha (xirillash, krepatatsiya, plevra ishqalanish shovqini) nafas shovqinlari.

Amaliy ko‘nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o‘yin: kichik guruxlarda ishlash

- 4 Amaliy mashg‘ulot №4** Rentgenologik tekshiruv usullari: bronxoskopiya, bronxografiya, tomografiya va b.q. O‘pkani funksional tekshiruv usullari: spirometriya, spiroografiya, pnevmotaxometriya. Balg‘amni tekshirish.

Amaliy ko‘nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o‘yin: kichik guruxlarda ishlash

- 5 Ma‘ruza №3 Nafas a‘zolari tizimi. Nafas a‘zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari.** O‘pka to‘qimasida havo ortib ketish sindromi (bronxial astma, O‘pka emfizemasi). Asosiy davolash prinsiplari. O‘pka to‘qimasini qattiqlashish (zichlashish) sindromi (krupoz va o‘choqli pnevmoniya misolida).

Amaliy mashg‘ulot №5 O‘pka to‘qimasini zichlashish sindromi (krupoz va o‘choqli pnevmoniya misolida). O‘pkada bo‘shliq sindromi (O‘pka absessi va bronxoektaz kasalligi misolida). Diagnostika. Etiologiyasi va patogenezi haqida umumiy tushuncha. Asosiy davolash prinsiplari.

Amaliy ko‘nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o‘yin: kichik guruxlarda ishlash

- 6 Amaliy mashg‘ulot №6** Nafas a‘zolari tizimi. **Nafas a‘zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari, Bronxlar**

o‘tkazuvchanligi buzilish sindromi. **O‘tkir va surunkali bronxitlar. Surunkali obstruktiv o‘pka kasalligi. O‘pkani obstruktiv kasalliklarini tekshirish. Diagnostika. Etiologiyasi va patogenezi haqida umumiy tushuncha.**

Al-Farobi nomli Qozog‘iston Milliy Universitetining bakalavriat ta‘lim dasturiga oid namunaviy o‘quv rejasidan foydalanildi.

Amaliy ko‘nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o‘yin: kichik guruxlarda ishlash

- 7 Amaliy mashg‘ulot №7** O‘pka to‘qimasida xavo ortib ketish sindromi (bronxial astma, o‘pka emfizemasi). O‘pkani obstruktiv kasalliklarini tekshirish. Diagnostika. Etiologiyasi va patogenezi haqida umumiy tushuncha. Asosiy davolash prinsiplari. Plevra bo‘shlig‘ida xavo va suyuklik to‘planish sindromi (plevrit,

gidrotoraks, pnevmotoraks). Nafas yetishmovchiligi. Diagnostika. Etiologiyasi va patogenezini haqida umumiy tushuncha. Asosiy davolash prinsiplari.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 8 Ma'ruza № 4** Yurak-qon tomir a'zolari tizimi. Tekshirish usullari. So'rab-surishtirish. Ko'zdan kechirish. Fizik tekshirish usullari: palpatsiya, perkussiya ob'ektiv tekshirish usullari. Yurak auskultatsiyasi. Yurak auskultatsiyasi, normal va patologik yurak tonlari, yurak shovqinlari. Elektrokardiografiya (EKG). Normal EKG. EKG o'zgarishlar. **Amaliy**

mashg'ulot №8 Yurak qon-tomir kasalliklarida bemorlarni tekshirish usullari. So'rab-surishtirish: asosiy shikoyatlar patogenezini. Ko'zdan kechirish (umumiy holati, teri qoplamlarini rangi, shishlar, bo'yinni ko'zdan kechirish). Diagnostik ahamiyati. Yurak sohasi va periferik tomirlar sohasini ko'zdan kechirish. Yurak sohasi palpatsiyasi. Diagnostik ahamiyati.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 9 Amaliy mashg'ulot №9** Yurak perkussiyasi. Yurakni nisbiy va mutloq bo'g'qlik chegaralarini norma va patologiyada aniqlash. Yurak qon figuratsiyasini norma va patologiyada aniqlash. Diagnostik ahamiyati.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 10 Amaliy mashg'ulot №10** Yurak auskultatsiyasi. Auskultatsiya qoidalari. Yurak tonlarini eshitish normada. Tonlarni eshitish tartibi va nuqtalari. Yurak qon-tomir patologiyasida tonlarni o'zgarishi (kuchayishi, susayishi). Tonlarni ikkilanishi va bo'linishi. Diagnostik ahamiyati. Yurak qon-tomir kasalliklarida qo'shimcha tonlar. Yurak shovqinlari, xosil bo'lish mexanizmi, xarakteristikasi (patologiyada).

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 11 Amaliy mashg'ulot №11** Pulsni tekshirish. Sog'lom odamda va yurak qon-tomir patologiyasida pulsning xususiyatlari. Diagnostik ahamiyati. Arterial bosim. Arterial bosimni qadamma qadam o'lchash. Gipertoniya va gipotoniya haqida tushuncha. Diagnostik

ahamiyati. Zamonaviy laborator va instrumental tekshirish usullari.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 12 Amaliy mashg'ulot №12** Elektrokardiografiya. Yozib olish qoidalari. Normal EKG. EKG taxlilining bosqichlari. EKGning klinik ahamiyati. Bo'lmachalar va qorinchalar gipertrofiyasi, koronar tomir yetishmovchiligidagi EKG belgilari. Yurak avtomatizmi, qo'zg'aluvchanligi, o'tkazuvchanligi funksiyalari buzilgandagi EKG.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 13 Ma'ruza №5 Yurak-qon tomir a'zolari tizimi. Yurak-qon tomir a'zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari.** Koronar tomir yetishmovchiligi sindromi: Yurakning ishemik kasalligi (YuIK) haqida tushuncha. Stenokardiya tasnifi, simptomatologiyasi. Miokard infarkti simptomatologiyasi. Qon aylanish yetishmovchiligi sindromi. Yurak astmasi, o'pka shishi. Diagnostika. Davolash asosiy prinsiplari. Yurak qon - tomir kasalliklarida qo'shimcha tonlar. Yurak shovqinlari, hosil bo'lish mexanizmi, xarakteristikasi (patologiyada).

Amaliy mashg'ulot №13 Asosiy klinik sindromlar. **Koronar tomir yetishmovchiligi sindromi: yurakning ishemik kasalligi (YuIK) haqida tushuncha; stenokardiya tasnifi, simptomatologiyasi; miokard infarkti simptomatologiyasi. Qon aylanish yetishmovchiligi sindromi: yurak astmasi, o'pka shishi.**

Al-Farobi nomli Qozog'iston Milliy Universitetining bakalavriat ta'lim dasturiga oid namunaviy o'quv rejasidan foydalanildi.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 14 Ma'ruza №6 Yurak-qon tomir a'zolari tizimi. Yurak-qon tomir a'zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari.**

Gipertonik sindrom. Gipertoniya kasalligi simptomatologiyasi.

Simptomatik gipertenziya haqida tushuncha. Diagnostika.

Davolashni asosiy prinsiplari.

Amaliy

mashg'ulot №14 Gipertoniya kasalligi simptomatologiyasi.

Simptomatik gipertenziya haqida tushuncha. Diagnostika.

Davolashni asosiy prinsiplari. Bemorlar kuratsiyasi.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

15 Ma'ruza №7 Yurak-qon tomir a'zolari tizimi. Yurak-qon tomir a'zolari tizimi patologiyasining asosiy klinik sindromlari. O'tkir revmatik isitma, orttirilgan yurak nuqsonlari: mitral klapan torayishi va mitral klapan yetishmovchiligi, aortal klapan stenozini va yetishmovchiligi semiotikasi.

Amaliy mashg'ulot №15 **Revmatik isitma, simptomatologiyasi. Mitral klapan nuqsonlari. Mitral klapan yetishmovchiligi va stenozini. Diagnostika. Davolashning asosiy prinsiplari. Aortal klapan nuqsonlari simptomatologiyasi. Aortal klapan yetishmovchiligi va stenozini. Diagnostika. Davolashning asosiy prinsiplari.**

Al-Farobi nomli Qozog'iston Milliy Universitetining bakalavriat ta'lim dasturiga oid namunaviy o'quv rejasidan foydalanildi.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

6 semestr

- 1 Ovqat hazm qilish a'zolari tizimi.** Tekshirish usullari. Qizilungach, oshqozon, ichaklarni tekshirish usullari (so'rab -surishtirish, fizikal, laborator - asbobiy). Asosiy klinik sindromlar. Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari: qizilo'ngach kasalliklari, gastritlar, yara kasalligi, surunkali enterit va kolitlar simptomatologiyasi.
- 2 Jigar va o't yo'llarini tekshirish usullari:** so'rab-surishtirish, fizik tekshirish usullari (ko'zdan kechirish, palpatsiya, perkussiya), laborator-asbobiy tekshirish usullari. Jigar va o't yo'li kasalliklari asosiy klinik sindromlari: sariqlik, portal gipertenziya, jigar yetishmovchiligi. Surunkali hepatitlar, jigar sirrozi, surunkali xolesistit simptomatologiyasi.
- 3 Buyrak va siydik-ayiruv yo'llari tizimi. Tekshirish usullari.** Asosiy klinik sindromlar: siydik, nefrotik, gipertonik. O'tkir va surunkali glomerulonefrit va pielonefritlar, buyrak yetishmovchiligi simptomatologiyasi.
- 4 Qon tizimini tekshirish usullari.** Qon tizimi a'zolari kasalliklari bilan kasallangan bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv tekshirish usullari. Klinik, laborator va instrumental tekshirish usullari. Anemiya va leykozlar simptomatologiyasi.
- 5 Endokrin tizimini tekshirish usullari.** Endokrin tizim kasalliklari bilan kasallangan bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv, laborator-asbobiy

tekshirish usullari. Qalqonsimon bez kasalliklari simptomatologiyasi. Qandli diabet simptomatologiyasi. Bo'g'im kasalliklarida asosiy klinik sindromlar. Bemorlarni tekshirish usullari

6 semestr

- 1 Ma'ruza №1** Ovqat hazm qilish a'zolari tizimi. Tekshirish usullari. Qizilungach, oshqozon, ichaklarni tekshirish usullari (so'rab-surishtirish, fizikal, laborator - asbobiy). Asosiy klinik sindromlar. Ovqat hazm qilish tizimi kasalliklari: qizilo'ngach kasalliklari, gastritlar, yara kasalligi, surunkali enterit va kolitlar simptomatologiyasi.

Amaliy mashg'ulot №1 Xazm a'zolari bilan kasallangan bemorlarni tekshirish usullari. So'rab-surishtirish. Asosiy shikoyatlari. Simptomlar mexanizmi va diagnostik ahamiyati. Umumiy ko'zdan kechirish va og'iz bo'shlig'ini ko'rish, qorinni ko'zdan kechirish. Qorin bo'shlig'I a'zolarini palpatsiyasi (yuzaki va chuqur). Diagnostik ahamiyati. Zamonaviy laborator va instrumental tekshirish usullari.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 2 Amaliy mashg'ulot №2** Xazm sistemasining asosiy klinik sindromlari: oshqozonning evakuator faoliyatining buzilishi sindromi, oshqozonning giper-va giposekretor faoliyati sindromi, qizilungach, oshqozon va ichaklardan qon ketishi sindromi.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 3 Amaliy mashg'ulot №3** Gastritlar simptomatologiyasi (o'tkir va surunkali). Me'da va 12 barmoqli ichak yara kasalligi simptomatologiyasi. Enterit va kolitlar simptomatologiyasi, laborator-instrumental diagnostikasi. Davolashning asosiy prinsiplari.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 4 Ma'ruza № 2 Jigar va o't yo'llarini tekshirish usullari:** so'rab-surishtirish, fizik tekshirish usullari (ko'zdan kechirish, palpatsiya, perkussiya), laborator-asbobiy tekshirish usullari. Jigar va o't yo'li kasalliklari asosiy klinik sindromlari: sariqlik, portal

gipertenziya, jigar y e tishlovchiligi. Surunkali gepatitlar, jigar sirrozi, surunkali xolesistit simptomatologiyasi.

Amaliy mashg'ulot №4 Jigar va o't yo'llari kasalliklarida bemorlarni tekshirish. So'rab-surishtirish. Asosiy shikoyatlari, diagnostik ahamiyati. Ko'zdan kechirish, jigar perkussiyasi (Kurlov bo'yicha), palpatsiyasi. Diagnostik ahamiyati. Jigar va o't yo'llarini laborator (qonni biokimyoviy tekshirish, o'tni tekshirish) va instrumental tekshirish usullari (UTT, xolesistografiya, jigarni skanerlash, jigarni kompyuter tomografiyasi, jigarni punktsion biopsiyasi va b.q.). Duodenal zondlash.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

5 Amaliy mashg'ulot №5 Jigar va o't yo'llari kasalliklari asosiy klinik sindromlari: sariqlik, portal gipertenziya, jigar yetishmovchiligi.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

6 Amaliy mashg'ulot №6 Surunkali gepatit va xolesistitlar diagnostikasi. Jigar sirrozlari simptomatologiyasi. Asosiy davolash prinsiplari. Oshqozon osti bezi kasalliklari simptomatologiyasi, laborator- instrumental diagnostikasi. Asosiy davolash prinsiplari. Al-Farobi nomli Qozog'iston Milliy Universitetining bakalavriat ta'lim dasturiga oid namunaviy o'quv rejasidan foydalanildi.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

7 Ma'ruza№3 Buyrak va siydik-ayiruv yo'llari tizimi. Tekshirish usullari. Asosiy klinik sindromlar: siydik, nefrotik, gipertonik. O'tkir va surunkali glomerulonefrit va pielonefritlar, buyrak yetishmovchiligi simptomatologiyasi. **Amaliy**

mashg'ulot №7 Buyrak kasalliklarida bemorlarni tekshirish usullari. So'rab-surishtirish, asosiy shikoyatlari. Ko'zdan kechirish, buyrakni paypaslash, tukillatish (Pasternaskiy simptomi). Zamonaviy laborator va instrumental tekshirish usullari. Siydikni laborator tekshirish usullari. Nechiporenko sinamasi, diagnostik ahamiyati. Buyrakni funksional tekshirish usullari (Zimmiskiy, Reberg sinamalari). Buyrak va siydik yo'llarini instrumental tekshirish usullari.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

8 Amaliy mashg'ulot №8 Buyrak kasalliklari asosiy klinik

sindromlari: siydik sindromi, nefrotik sindrom, buyrak gipertenziya sindromi, o'tkir va surunkali buyrak yetishmovchiligi sindromi.

O'tkir va surunkali glomerulonefrit va pielonefritlarni simptomatologiyasi. O'tkir va surunkali buyrak yetishmovchiligi semiotikasi.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 29-apreldagi № 116-buyrug'iga asosan Immunoglobulin A glomerulopatiyasini diagnostika qilish va davolash bo'yicha milliy klinik protokoldan foydalanilgan.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 9 Ma'ruza №4 Qon tizimini tekshirish usullari.** Qon tizimi a'zolari kasalliklari bilan kasallangan bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv tekshirish usullari. Klinik, laborator va instrumental tekshirish usullari. Anemiya va leykozlar simptomatologiyasi.

Amaliy mashg'ulot №9 Qon tizimi kasalliklarida bemorlarni tekshirish usullari (asosiy shikoyatlari, anamnez, ko'zdan kechirish), suyaklar, limfa tugunlar, taloq palpatsiyasi (qoidalari, texnikasi). Laborator-instrumental tekshirish usullari. Qonning umumiy taxlili. Qon tizimi kasalliklari asosiy klinik sindromlari: anemiya sindromi, gemorragik diatezlar sindromi, dagnostikasi.

Temir yetishmovchilik, postgemorragik, gipoplastik va gemolitik anemiyalar simptomatologiyasi. Leykozlar.

Al-Farobi nomli Qozog'iston Milliy Universitetining bakalavriat ta'lim dasturiga oid namunaviy o'quv rejasidan foydalanildi.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 29-apreldagi № 116- buyrug'iga asosan "Temir yetishmovchilik" bo'yicha milliy klinik protokoldan kritildi.

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

- 10 Ma'ruza №5 Ichki sekresiya bezlari tizimini tekshirish usullari.** Ichki sekresiya bezlari tizim kasalliklari bilan kasallangan bemorlarni sub'ektiv va ob'ektiv, laborator-asbobiy tekshirish usullari. Qalqonsimon bez kasalliklari simptomatologiyasi. Qandli diabet simptomatologiyasi. Bo'g'im kasalliklarida asosiy klinik sindromlar. Bemorlarni tekshirish usullari

Amaliy mashg'ulot №10 Ichki sekresiya bezlari kasalliklarida tekshirish usullari: so'rab-surishtirish, ko'zdan kechirish.

Qalqonsimon bez palpatsiyasi. Qandli diabet, tireotoksikoz, gipotireoz, semizlik simptomatologiyasi. Laborator va instrumental tekshirish usullari. Davolashning asosiy prinsiplari. Bo'g'im sindromi. **Monoartrit va poliartritlarni aniqlashda tibbiy taktika va laborator-asbobiy tekshirish usullari.**

Al-Farobi nomli Qozog'iston Milliy Universitetining bakalavriat ta'lim dasturiga oid namunaviy o'quv rejasidan foydalanildi

Amaliy ko'nikma: bemorlar kurasiyasi

Interfaol o'yin: kichik guruxlarda ishlash

Jami

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada bir akademik guruhga bir o'qituvchi tomonidan o'tkaziladi.

Amaliy mashg'ulotlarni o'tkazishda quyidagi didaktik tamoyillarga amal qilinadi:

- Amaliy mashg'ulotlarni maqsadini aniq belgilab olish;
- O'qituvchining innovatsion pedagogik faoliyati bo'yicha bilimlarni chuqurlashtirish imkoniyatlariga talabalarda qiziqish uyg'otish;
- Talabada natijani mustaqil ravishda qo'lga kiritish imkoniyatini ta'minlash;
- Talabani nazariy-metodik jihatdan tayyorlash va h.k.

IV Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

- 1 Bronxitlar (o'tkir va surunkali) simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari.
- 2 Pnevmoniya simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari.
- 3 Bronxial astma. Ta'rifi, etiopatogenezi, klinikasi, kechishi, diagnostika, davolashda ishlatiladigan gurux dorilar. Pikfloumetriya.
- 4 O'pka emfizemasi. Laborator va instrumental tekshirish usullari. Spirografiya.
- 5 Bronxoektatik kasallik. Klinik, laborator va instrumental tekshirish usullari. Bronxografiya, bronxoskopiya.
- 6 Plevritlar simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari.
- 7 Miokard infarkti simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari.
- 8 Simptomatik gipertoniya. Diagnostika usullari.
- 9 Mitral klapan nuqsonlari, diagnostik kriteriyalari.

- 10 Aortal klapan nuqsonlari, diagnostik kriteriyalari.
  - 11 Elektrokardiografiya. Normal EKG. Yurak aritmiyalari EKG diagnostikasi.
  - 12 Surunkali xolesistit simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari.
  - 13 Jigar sirrozi. Klinik, laborator va instrumental tekshirish usullari.
  - 14 Surunkali gepatit. Klinika, klassifikatsiya, diagnostik kriteriyalari.
  - 15 Glomerulonefrit (o'tkir va surunkali) simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari, davolash prinsiplari.
  - 16 Pielonefrit (o'tkir va surunkali) belgilari, diagnostik kriteriyalari, davolash prinsiplari.
  - 17 Surunkali buyrak kasalligi simptomatologiyasi.
  - 18 Qandli diabet simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari.
  - 19 Tireotoksikoz simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari.
  - 20 Akromegaliya simptomatologiyasi, diagnostik kriteriyalari.
- jami

Mustaqil ish shakllari

- berilgan mavzu bo'yicha axborot (referat) tayyorlash;
- modulning bo'limlari yoki mavzulari ustida maxsus yoki ilmiy adabiyotlar (monografiyalar, maqolalar) bo'yicha ishlash va ma'ruzalar qilish;
- ilmiy maqola, anjumanga ma'ruza tezislari tayyorlash;
- vaziyatli va muammolarga yo'naltirilgan vaziyatli masalalar yechish;
- keys (real vaziyatlar va vaziyatli masalalar asosida case-study) yechish;
- grafik organayzerlash ishlab chiqish va to'ldirish;
- krossvordlar tuzish va yechish;
- prezentatsiya va videoroliklar tayyorlash hamda mustaqil ish jarayonida keng qo'llash va h.k.

3 V.Ta'lim natijalari/kasbiy kompetensiyalari.

Talaba semestr yakunida:

O'quv amaliyotini o'tish davrida talabalar quyidagi amaliy ko'nikmalarni o'zlashtirishlari ko'zda tutilgan:

1. Ko'krak qafasi palpatsiyasi, palpator o'zgarishlar interpretatsiyasi.
2. O'pkaning solishtirma va topografik perkussiyasi, o'pka chegaralari

o'zgarishlarining interpretatsiyasi.

3. O'pka auskultatsiyasi. Asosiy va qo'shimcha nafas shovqinlarini eshitish texnikasi. Asosiy va qo'shimcha nafas shovqinlarini o'zgarishlar interpretatsiyasi. Bronxofoniya. O'tkazish tartibi. Normal va patologik hollardagi tahlili.
4. Arterial pulsni paypaslash. Puls o'zgarishlari interpretatsiyasi.
5. Arterial bosimni o'lchash texnikasi, o'zgarishlarining interpretatsiyasi.
6. Yurak sohasi palpatsiyasini o'tkazish texnikasi. Palpatsiyada topilgan o'zgarishlar interpretatsiyasi.
7. Yurak perkussiyasini o'tkazish qoidalari. Yurakning chegaralarini aniqlash texnikasi va interpretatsiyasi.
8. Yurak auskultatsiyasi o'tkazish texnikasi. Yurak tonlari o'zgarishining interpretatsiyasi. Yurak shovqinlari eshitish qoidalari. Funktsional va organik, sistolik va diastolik shovqinlar farqi.
9. Elektrokardiogrammani (EKG) yozib olish qoidalari. Normal EKGni tahlil qilish bosqichlari.
10. Qorinni yuzaki va chuqur palpatsiyani o'tkazish texnikasi. Oshqozon katta egriligi, yo'g'on ichaklar palpatsiyasini o'tkazish texnikasi, palpator o'zgarishlar interpretatsiyasi.
11. Jigar va o't qopi palpatsiyasi va perkussiyasini o'tkazish texnikasi. Obrazsov–Strajesko bo'yicha jigar palpatsiyasi, Kurlov bo'yicha jigar perkussiyasi. O'zgarishlar interpretatsiyasi.
12. Buyraklar palpatsiyasi va perkussiyasini o'tkazish texnikasi, o'zgarishlar interpretatsiyasi.
13. Limfa tugunlar palpatsiyasini o'tkazish texnikasi, o'zgarishlar interpretatsiyasi.
14. Taloq palpatsiya va perkussiyasini o'tkazish texnikasi, o'zgarishlar interpretatsiyasi. Sternal punksiya o'tkazish texnikasi.
15. Qalqonsimon bez palpatsiyasini o'tkazish texnikasi, o'zgarishlar

interpretatsiyasi.

16. Tana vazni indeksini aniqlash.

17. Umumiy qon taxlilini normal ko'rsatkichlari va o'zgarishlar iinterpretatsiyasi.

18. Siydikni tekshirish bosqichlari. Umumiy siydik taxlilini normal ko'rsatkichlari va o'zgarishlar iniinterpretatsiyasi.

Ushbu amaliy ko'nikmalarni bajarishda va o'zlashtirishda Germaniyaning "Lecturio GmbH" meditsina saytidan hamda Al-Farobi nomli Qozog'iston Milliy Universitetining bakalavriat ta'lim dasturiga oid namunaviy o'quv rejasidan va O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 29-apreldagi № 116- buyrug'iga asosan milliy klinik protokollaridan foydalanish tavsiya etiladi.

Modul davomida egallanadigan kompetensiyalar (nomi, kodi) ro'yxati:

UK1¹. Abstrakt fikryuritish, xodisalarni tahlil va sintez qilish qobiliyatiga ega bo'lish;

UK 2. Dunyoqarashni shakllantirish uchun falsafiy bilimlarning asoslaridan foydalanish qobiliyati;

UK3. Nostandart vaziyatlarda harakat qilish qobiliyati, qabul qilingan qarorlar uchun ijtimoiy va ahloqiy javobgarlikni olishga tayyorlik;

UK4. O'z-o'zini rivojlantirishga, anglashga, o'qishga, ijodiy salohiyatdan foydalanishga tayyorlik;

UKK1². Professional faoliyatdagi muammolarni hal qilish uchun og'zaki va yozma ravishda rus va xorijiy tillarda muloqot qilishga tayyorlik;

UKK2. Tibbiy xujjatlarni yuritishga tayyorgalik;

UKK 3. Bemorlarni so'rab-surishtirish, ko'zdan kechirish, bemorlarni ketma-ket ko'rib chiqish usullari asosida salomatlik holatiga to'g'ri baho bera olish;

UKK 4. Bemorlarda fizik tekshirish usullaridan palpatsiya, perkussiya, auskultatsiyani to'g'ri o'tkaza bilish va tahlil qilish;

UKK 5. Asosiy klinik sindromlarni mustaqil aniqlashni va ulardan

	<p>foydalana olishni bilish;</p> <p>UKK 6. Tibbiy tekshiruvlar o'tkazishda qo'llaniladigan zamonaviy laborator-instrumental tekshirish usullarini talqin qilishni bilish;</p>
4	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • tezkor savol-javoblar; • guruxlarda ishlash; • jamoa bo'lib ishlash; • taqdimotlar tayyorlash; • dalolatnomalar yozish;
5	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar.</p> <p>Ichki kasalliklar propedevtikasi moduli bo'yicha baholash mezonlari haqidagi ma'lumot modul bo'yicha birinchi mashg'ulotda talabalarga e'lon qilinadi.</p> <p>Talabalarning modul bo'yicha o'zlashtirish darajasining Davlat ta'lim standartlariga muvofiqligini ta'minlash uchun quyidagi nazorat turlari o'tkaziladi:</p> <p>joriy nazorat (JN); yakuniy nazorat (YAN).</p> <p>Modul bo'yicha talabaning semestr (o'quv yili) davomidagi o'zlashtirish ko'rsatkichi 100 ballik tizimda baholanadi va baholash turlari bo'yicha quyidagicha taqsimlanadi. Modulga ajratilgan 6,0 kreditni talaba JN davomida yig'adi.</p> <p>JORIY NAZORAT (JN) JNda talabaning modul mavzulari bo'yicha bilim, amaliy ko'nikma va kompetensiyalarni egallash darajasini aniqlash va baholab borish ko'zda tutiladi. Ichki kasalliklar propedevtikasi moduli bo'yicha JN og'zaki, o'rgatuvchi-nazorat testlari, tarqatma materiallari bilan ishlash,</p>

vaziyatli masalalar, mulyaj va fantomlarda ishlash ma'lumotlarini o'rganish, uyga berilgan vazifalarni tekshirish va shu kabi boshqa shakllarda o'tkaziladi. Baholashda talabaning bilim darajasi, amaliy mashg'ulot materiallarini o'zlashtirishi, nazariy material muhokamasida va ta'limning interaktiv usullarida ishtirokining faollik darajasi, shuningdek, amaliy bilim va ko'nikmalarni o'zlashtirish darajasi, kompetensiyalarni egallash (ya'ni nazariy, analitik va amaliy yondoshuvlar) hisobga olinadi. Talabalar fan bo'yicha 100 ballik tizimda baxolanadi. Har bir mashg'ulotda barcha talabalar baholanishi shart va o'qituvchi tomonidan talabaning JN og'zaki so'rov shaklidan olgan bali shu kuni o'zida platformaga qo'yiladi. Talaba xar bir bo'limdan belgilangan kreditlarni to'plagandan keyingina yakuniy nazoratga kiritiladi.

Modul bo'yicha talaba reytingi quyidagicha aniqlanadi:

Ball	ECTS baho	ECTS ning ta'rifi		Baho	Ta'rifi
86-100	A	"a'lo" - a'lo natija, minimal hatoliklar bilan	modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi; terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi; muammoli savollarni aniqlashi, o'z qarashlarini ilmiy-amaliy tilda asoslab bera olishi; modulning tayanch tushunchalarini bilishi va uni qisqa vaqt ichida ilmiy va amaliy masalalarni yechishda samarali qo'llay olishi;	5	a'lo

			<p>nostandart vaziyatlarda muammolarni mustaqil va ijodiy hal qila olish qobiliyatini ko'rsata olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi;</p> <p>amaliy masalalarni qisqa, asoslangan va ratsional ravishda hal etishi;</p> <p>modul dasturida tavsiya etilgan asosiy va qo'shimcha adabiyotlarni to'liq va chuqur o'zlashtirishi;</p> <p>modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglash, ularga tanqidiy baho berish va boshqa modullar ilmiy yutuqlarini qo'llay olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy vamustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yuqori madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		
81-85	B	"juda yaxshi" - o'rtadan yuqori natija, ayrim	<p>modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi;</p> <p>terminologiyadan (shu</p>	4	yaxshi

		<p>hatoliklar bilan</p>	<p>jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi;</p> <p>o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi;</p> <p>modulning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi;</p> <p>standard vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi; amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda to'liq bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni to'liq egallashi;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ- huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham ratsional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli darajada rasmiylashtira olmaganligi;</p> <p>modul dasturida tavsiya qilinganasosiy adabiyotlarni</p>		
--	--	-------------------------	--	--	--

			<p>o'zlashtirishi;</p> <p>o'rganilayotgan modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglay olishi va ularga tanqidiy baho berishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda juda yaxshi madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		
71-80	C	"yaxshi" - o'rtacha natija, sezilarli hatoliklar bilan	<p>modul dasturining barcha bo'limlari bo'yicha tizimli, to'la va chuqur bilimga ega bo'lishi, zarur dalillar bilan asoslay olishi, ammo bir oz kamchiliklar bilan;</p> <p>terminologiyadan (shu jumladan, ilmiy, xorijiy tilda ham) aniq, o'z o'rnida foydalanishi, savollarga javobni mantiqan to'g'ri, stilistik savodli ravishda ifodalashi;</p> <p>o'z fikrini isbotlashda yoki boshqa nazariy materialni bayon qilishda yuzaga kelgan noaniqliklarni mustaqil bartaraf eta olishi;</p> <p>modulning tayanch tushunchalarini bilishi, qisqa vaqt ichida ilmiy va kasbiy vazifalarni qo'yish hamda hal qilishda undan unumli foydalanishi;</p>		

			<p>standart vaziyatlarda muammolarni o'quv dasturi doirasida mustaqil hal qila olishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni mustaqil ravishda bajara olishi (sifati va belgilangan soni jihatdan) va kompetensiyalarni egallashi, ammo bir oz kamchiliklar bilan;</p> <p>amaliy mashg'ulotlarda normativ- huquqiy hujjatlarni yaxshi bilishini namoyish qilishi, ushbu bilimlarni yangi vaziyatlarda to'g'ri (lekin doim ham ratsional emas) qo'llay olishi, bajarilgan ish natijalarini yetarli darajada rasmiylashtira olmaganligi;</p> <p>modul dasturida tavsiya qilingan asosiy adabiyotlarni o'zlashtirishi; o'rganilayotgan modul bo'yicha nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglay olishi va ularga tanqidiy baho berishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda butun semestr mobaynida ijodiy va mustaqil qatnashishi, guruhli muhokamalarda faol bo'lishi, vazifalarni bajarishda yaxshi darajaga ega bo'lishi lozim;</p>		
60-70	D	"qoni-qarli" - sust natija,	davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida yetarli bilim	3	Qoni qarli

		qo'pol kamchilik-lar bilan	<p>hajmiga ega bo'lishi;</p> <p>terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim xatolarga yo'l qo'yishi;</p> <p>javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiynalganda, modul bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil ammo hatoliklar bilan to'liq bajara olishi;</p> <p>kompetensiyalarni mustaqil, ammo hatoliklar bilan egallashi;</p> <p>modulining umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standart (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi;</p> <p>pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi;</p> <p>o'qilayotgan modul bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlarda pedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda yetarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi lozim;</p>		
55-59	E	"o'rta" -	davlat ta'lim standartlari		

			<p>minimal natijaga teng</p> <p>(talablari) doirasida qoniqarli bilim hajmiga ega bo'lishi; terminologiyani ishlatishi, savollarga javoblarni to'g'ri bayon qilishi, lekin bunda ayrim qo'pol xatolarga yo'l qo'yishi;</p> <p>javob berishga yoki ayrim maxsus ko'nikmalarni namoyish qilishda qiynalganda va hatolarga yo'l qo'yganda, modul bo'yicha asosiy tushunchaga ega ekanligini namoyish etishi;</p> <p>amaliy ko'nikmalarni (sifati va belgilangan soni jihatdan) mustaqil emas va hatoliklar bilan to'liq bajara olishi;</p> <p>kompetensiyalarni mustaqil emas va hatoliklar bilan egallashi;</p> <p>modulining umumiy tushunchalari bo'yicha qisman bilimga ega bo'lishi va uni standard (namunaviy) vaziyatlarni hal etishda qo'llay olishi;</p> <p>pedagog xodim yordami bilan standart vaziyatlarni hal eta olishi;</p> <p>o'qilayotgan modul bo'yicha asosiy nazariyalar, konsepsiyalar va yo'nalishlar mohiyatini anglashi, ularga baho bera olishi;</p> <p>nazariy va amaliy mashg'ulotlardapedagog xodim rahbarligida qatnashishi, vazifalarni bajarishda yetarli madaniyat darajasiga ega bo'lishi</p>		
--	--	--	---	--	--

			lozim;		
31-54	FX	"qoniqarsiz" - minimal darajadagi bilim-larni olish uchun qo'shimcha mustaqil o'zlashtirishi zarur	davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa; ilmiy terminlarni ishlata olmasa yoki javob berishda jiddiy mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa; amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'rilay olmasa.	2	Qoniqarsiz
0-30	F	"mutloq qoniqarsiz" to'liq qayta o'zlashtirishi lozim	davlat ta'lim standartlari (talablari) doirasida faqat ayrim fragmentar bilimlarga ega bo'lsa; terminlarni ishlata olmasa yoki javob berishda jiddiy va qo'pol mantiqiy xatolarga yo'l qo'ysa yoki umuman javob bermasa; nazariy va amaliy mashg'ulotlarda passiv qatnashib, vazifalar bajarish madaniyatining past darajasiga ega bo'lsa yoki umuman bajarmasa; amaliy ko'nikmalarga va kompetensiyalarga ega bo'lmasa, o'z xatolarini hatto pedagog xodim tavsiyalari yordamida ham to'g'rilay olmasa.		

YAKUNIY NAZORAT (YAN)

Talaba YAN nazoratga qadar TMI bo'yicha bajargan ishini PDF variantini masofaviy ta'lim platformasiga joylashtiradi hamda qog'oz variantini o'qituvchisiga topshiradi. Talaba TMI bo'yicha bajargan ishini YAN kuni ximoya qiladi. YAN modul yakunida kafedrada og'zaki so'rov va test shaklida o'tkaziladi. Bunda talabalarning kompetensiyalarni, amaliy ko'nikmalarni egallash darajasi va nazariy bilimlari tekshiriladi.

Fanga oid o'quv materiallarni tayyorlashda Al-Farobi nomli Qozog'iston Milliy Universitetining 2024-yilgi bakalavriat ta'lim dasturiga oid namunaviy o'quv rejasidan hamda O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 29-apreldagi № 116- buyrug'iga asosan milliy klinik protokollaridan foydalanildi va quyidagi mavzular, amaliy mash'ulot mavzulariga qo'shimcha sifatida kiritildi:

- Surunkali obstruktiv o'pka kasalligi. O'pkani obstruktiv kasalliklarini tekshirish. Diagnostika. Etiologiyasi va patogenezi haqida umumiy tushuncha.
- Turg'un zo'riqish stenokardiyasi simptomatologiyasi.
- O'tkir revmatik isitma va surunkali yurak revmatik kasalligi simptomatologiyasi.
- Surunkali hepatitlar va jigar sirrozi va uning asoratlari.
- O'tkir va surunkali glomerulonefrit
- Monoartrit va poliartridlarni aniqlashda tibbiy taktika va laborator-asbobiy tekshirish usullari.
- Temir yetishmovchilik, postgemorragik, gipoplastik va gemolitik anemiyalar simptomatologiyasi.

6

Asosiy adabiyotlar

1. Gadaev A.G., Karimov M.SH., Axmedov X.S. "Ichki kasalliklar propedevtikasi". Darslik. Toshkent. "TuronZamin Ziyo". 2024 y.
2. Gadaev A., Karimov M.SH. "Ichki kasalliklar propedevtikasi". Darslik. -Toshkent. 2012y.
3. Muxin N.A., Moiseev V.I. "Propedevtika vnutrennix bolezney". Uchebnik. Moskva. 2020 g.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Vasilenko V.X., Grebenev A.L., Golochevskaya V.S.idr. “Propedevtika vnutrennix bolezney”.Uchebnik. Iz-vo «Meditsina». Moskva. 2001g.-592s.
2. Lis M.A., Solonenko Yu.T., Sokolov K.N. Propedevtika vnutrennix bolezney. Uchebnoe posobie dlya studentov lechebnogo fakulteta. 2011g., -360s.
3. Jigar va o‘t yo‘llari kasalliklari: klinik, laborator, instrumental tashxislash usullari. Kadirova G.G. O‘quv qo‘llanma. Toshkent. Nurfayz nachriyoti. 2020.142bet.
4. Orttirilgan yurak nuqsonlari. Kadirova G.G. O‘quv qo‘llanma. Toshkent. Nurfayz nachriyoti. 2020.126bet.
5. Raimkulova N.R., Kadirova G.G., Baratova D.S. Priobretennyye poroki serdsa. Uchebnoe posobie. «GoldPrint. Tashkent. 2018g.
6. Strutyanskiy A.V. “Osnovy semiotiki zabolevaniy vnuvrennix organov”. Monografiya. Moskva. MEDpress-inform.2004 g.
7. Kadirova G.G. Jigar va o‘t yo‘li kasalliklarini tekshirish usullari. O‘quv qo‘llanma. “Fan va texnologiyalar” nashriyoti. 128bet, Toshkent. 2015y.
8. Textbook of Harrison principles of internal medicine 20 thedition. McGraw-Hill Education /Medical/ USA 2018u.
9. Al-Farobi nomli Qozog‘iston Milliy Universitetining 2024-yilgi bakalavriat ta’lim dasturiga oid namunaviy o‘quv rejasi.
10. O‘zbekiston Respublikasi Sog‘liqni saqlash vazirligining 29-apreldagi № 116- buyrug‘iga asosan milliy klinik protokollari.

Internet saytlari

www.mf.uz.w

ww.lex.uzwww

.ziyonet.uzww

w.bilim.uzww

w.medtext.ruw

ww.medlook.ru

www.medicum.

ruwww.medkni

ga.ruwww.med

book.ru.www.c

ardioline.ru.

www.rmj.net-Russkiy meditsinskiy

jurnal.www.medport.ru-Meditsina Peterburga.

www.infoart.ru/index.html-«Doktor», jurnal dlya praktikuyushchix vrachey.

Kafedrada yaratilgan o'quv qo'llanma, elektron darslik va monografiyalar:

1. Ichki kasalliklar propedevtikasi. Artikova S.G., Kasimova N.D., Yunusova Z.V., Darslik I qism. Andijon, 2025 y
2. Yurak ishemik kasalligida zamonaviy tashxislash va yordam ko'rsatish masalalari R.N. Yuldashev Monografiya, Andijon, 2023 y
3. Yurak qon-tomir tizimi kasalliklarini tashxislashning zamonaviy algoritmi: yutuqlar va istiqbollar Kasimova N.J, Primkulova G.N, Yunusova Z. V. Monografiya, Andijon, 2023 y
4. Методы исследования сердечнососудистой системы. Kityan S.A., Kasimova
5. "Sovremennyye aspekty diagnostiki, lecheniya i profilaktiki ishemicheskoy bolezni serdsa". Kasimova N.D., Artikova S.G., Yunusova Z.V., Monografiya, Andijan, 2021 g
6. U.X. Musashayxov, D.A. Xamidov, O.M. Maxsudov, Sh.M. Musashayxova, R.N. Yuldashev. "Semiotika, sindromologiya i klinicheskaya diagnostika bolezney serdsa". o'quv qo'llanma Andijon, 2021 y.
7. U.X. Musashayxov, X.T. Musashayxov, O.M. Maxsudov. Prevention and health of the population with diseases of the digestive system. O'quv qo'llanma Andijon, 2022 y
8. Yurak-qon tomir tizimi asosiy sindromlari va ularning xususiyatlari. Dauletbayev B.K., o'quv qo'llanma. Andijon. 2023 y.
9. Oshqozon ichak tizimi kasalliklarida asosiy klinik sindromlar. Artikova S.G. O'quv qo'llanma. Andijon, 2022 y
10. "Terapevtik bemorlarni obyektiv tekshirish usullari" A.S. Salaxidinov, J.B. Ravzatov. O'quv qo'llanma. Andijon, 2024 y

	<p>11. “Nafas tizimi a’zolarini tekshirish usullari va uni o’qitishda yangi o’quv texnologiyalaridan foydalanish.” A.S. Salaxidinov, J.B. Ravzatov. O’quv qo’llanma. Andijon, 2024 y</p> <p>12. Ichki kasalliklarda bemorlarni subyektiv, laborator va asbob uskunalar yordamida tekshirish usullari. A.S. Salaxidinov, J.B. Ravzatov. O’quv qo’llanma. Andijon, 2025yil</p>
7	Andijon davlat tibbiyot instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
8	<p>Fan/modul uchun mas`ullar:</p> <p>S.G.Artikova - Ichki kasalliklar propedevtikasi kafedrası mudiri</p> <p>Z.V.Yunusova- Ichki kasalliklar propedevtikasi kafedrası katta o’qituvchisi</p>
9	<p>Taqrizchi:</p> <p>O.S. Salohiddinov- Ichki kasalliklar propedevtikasi kafedrası professori</p> <p>Z.S. Salohiddinov- UASHT – 1 kafedra mudiri, professor</p>